

حرفی از جنس زمان

مجموعه فیلمنامه کوتاه و گفتگو
بایازده فیلمساز نسل جدید
سینمای نوین ایران

مهدی فرودگامی

فرودگاهی، مهدی، گردآورنده
حرفی از جنس زمان / به کوشش مهدی فرودگاهی، -- تهران :
مؤسسه فرهنگی هنری سنا، د. ۱۳۸۴.
۲۹۸ ص، عکس.

ISBN: 964-7197-10-1

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.
۱. فیلمنامه نویسان -- ایران -- مصاحبه ها ۲. فیلمنامه نویسان --
ایران -- سرگذشتنامه. ۳. فیلمنامه ها. الف. عنوان.
۷۹۱/۴۳۰۲۳۳۰۹۲ PN ۱۹۹۸ / ۲ / ج ۳۶ ف

۸۴۴-۳۰۵۸۳ م

کتابخانه ملی ایران

مؤسسه فرهنگی هنری سنا، د.

تهران، خیابان فاطمی، روبروی هتل لاله، خیابان باباطاهر، خیابان نادر، شماره ۶

تلفکس: ۰۹۱۲۱۸۶۵۲۴۸-۸۸۹۷۷۱۲۳-۵

با حمایت

انجمن سینمای جوانان ایران

و

مرکز گسترش سینمای مستند و تجربی

مرکز گسترش سینمای مستند و تجربی

حرفی از جنس زمان

مهدی فرودگاهی

حروفچینی و نمونه خوانی: لیلی ثابتی

طرح جلد و صفحه آرا: علی باقری

شمارگان: ۲۰۰۰ نسخه

چاپ اول

ISBN: 964-7197-10-1 شابک: ۱-۱۰۱-۷۱۹۷-۹۶۴

۱۵۱	محمد شیروانی		
۱۵۳	زندگینامه		
۱۵۵	فیلمنامه	۵	مقدمه ناشر
۱۶۷	گفتگو	۷	سخنی در آغاز
۱۷۵	تصاویر	۹	مهر داد اسکویی
۱۷۹	علی محمد قاسمی	۱۱	زندگینامه
۱۸۱	زندگینامه	۱۳	فیلمنامه
۱۸۳	فیلمنامه	۲۱	گفتگو
۱۹۱	گفتگو	۳۱	تصاویر
۱۹۷	تصاویر	۳۵	محسن امیر یوسفی
۲۰۱	بهمن قبادی	۳۷	زندگینامه
۲۰۳	زندگینامه	۳۹	فیلمنامه
۲۰۵	فیلمنامه	۴۵	گفتگو
۲۰۷	گفتگو	۵۹	تصاویر
۲۱۹	تصاویر	۶۳	علیرضا امینی
۲۲۳	رهبر قنبری	۶۵	زندگینامه
۲۲۵	زندگینامه	۶۷	فیلمنامه
۲۲۷	فیلمنامه	۶۹	گفتگو
۲۳۱	گفتگو	۸۱	تصاویر
۲۴۳	تصاویر	۸۷	بهرام توکلی
۲۴۷	وحید موساییان	۸۹	زندگینامه
۲۴۹	زندگینامه	۹۱	فیلمنامه
۲۵۱	فیلمنامه	۱۰۵	گفتگو
۲۶۱	گفتگو	۱۱۹	تصاویر
۲۷۱	تصاویر	۱۲۵	مهدی جعفری
۲۷۵	بیشن میر باقری	۱۲۷	زندگینامه
۲۷۷	زندگینامه	۱۲۹	فیلمنامه
۲۷۹	فیلمنامه	۱۳۷	گفتگو
۲۸۷	گفتگو	۱۴۷	تصاویر
۲۹۶	تصاویر		

یادداشت‌نشر

سینمای ایران با چالش‌های بسیاری روبه‌روست؛ عدم توازن میان تولید سالیانه فیلم و ظرفیت‌های مناسب نمایشی، شمار کم مردمی که سینما رفتن برایشان یک نیاز و به تعبیری یک فرهنگ است، بیکاری قابل توجه در نزد خانواده بزرگ سینما و چالش‌ها و تهدیدهای ریز و درشت دیگر...

البته مواردی که در بالا بدان اشاره رفت، شاید وجوه کمی و ملموس سینمای ما باشد، در حالی که چالش بزرگ معرفتی و فرهنگی سینمای نوین ایران که البته خود تابعی از مشکلات اقتصادی، زیر ساختی و مادی است، بدون شک مهم‌ترین عارضه سینمای امروز محسوب می‌شود. علی‌رغم همه این‌ها سینمای حرفه‌ای و این بدنه از دور جذاب، از منظر توازن در نیروی انسانی نیز بسیار ملتهب جلوه می‌کند. جوانان پر شور و مستعدی منتظر فرصت و بستری هستند تا آمال و توانمندی‌هایشان را بر پرده نقره‌ای بنشانند و البته در میان هیاهوهای پر شمار سینما گویی چندان مورد محاسبه واقع نمی‌شوند. (همان‌طور که برخی از مدیران در محاسبه خسارات دفاع مقدس در کنار انبوه ارقام و احتساب مسایل مادی سهمی را برای ارزیابی خسران نیروهای خالص و جوانان برومند از دست رفته قابل نیستند.) سایه مشکلات و ملاحظات اقتصادی مانع از آن شده که به این نیاز و چالش مهم توجه پایان گردد.

بدون شک توجه به فیلمسازان جدید و با انگیزه و ایجاد یک ارتباط تعاملی سازنده میان فیلم کوتاه، سینمای تجربی و سینمای حرفه‌ای از وظایف مدیریت سینمایی و سمعی بصری کشور در راه مبارزه با چالش معرفتی و فرهنگی سینمای ایران است. روزگاری سینمای حرفه‌ای ایران در یکی دو دهه گذشته به مدد تلاش و بتیه فکری سینماگران سینمای آزاد در دهه پنجاه حیات و نمودی دوباره یافت، اما رفته رفته آن نسل نیز جذب سینمای حرفه‌ای شدند و به بیان دیگر، در مناسبات خاص سینما حل شدند.

تلاش مجدد و البته خودجوش در سال ۱۳۷۶ به پشتوانه خیل جوانان با آتیه، تحصیل کرده و هنرمند نوید فعالیت فیلمسازان قابل‌ی را برای سال‌های بعد سینمای ما به ارمغان آورد. فیلمسازی که در صورت توجه، سیاستگذاری صحیح و فارغ از روزمرگی می‌تواند به حیات سینمای نوین ایران تداوم بخشند و صدای پای ابتذال و سطحی‌نگری را خاموش سازند.

کتاب حاضر با ایمان به این نگاه طراحی و تدوین گشته و مروری به آثار و سبک و سیاق یازده جوانی دارد که در ابتدای مسیر طولانی سینمای ملی قرار گرفته‌اند. بدیهی است به دلیل محدودیت، جای دوستان و فیلمسازان فرهیخته دیگری در این کتاب خالی است که انشاالله در جلد‌های آتی به آنها نیز پرداخته می‌شود.

در پایان ضمن ابراز امیدواری برای تداوم این حرکت لازم می‌دانیم نهایت سپاس و امتنان خود را از همراهی‌های آقایان محمد آفریده، جعفر صانعی مقدم و رجب ایل بیگی که از بنیانگذاران حرکت نوین این جریان تازه در سینمای ایران بودند ابراز بداریم و همچنین از توجه و صبر آقایان فرید فرخنده کیش، ناصر باکیده و سایر عزیزان انجمن سینمای جوانان ایران و مرکز گسترش سینمای مستند و تجربی برای چاپ و نشر این مجموعه سپاسگزاری کنیم.

سخنی در آغاز

رونق و رواج تولید فیلم کوتاه در روزگار اخیر با میزان نشر مطالب آموزشی و تحلیلی در این باره همخوانی چندانی ندارد. تردیدی نیست که فیلمسازان از پس سال‌ها سخت‌کوشی صبورانه تجارب بسیاری اندوخته‌اند و نشان‌ها و الواح افتخار فراوانی را به سینه‌ها و دیوارها آویخته‌اند. با این همه نگاه به فهرست بلند بالای اسامی فیلم‌های کوتاه تولید شده حکایتگر نکات دیگری هم هست؛ نمی‌توان قابلیت سینمای کوتاه را برای تجربه‌گرایی و مشق کردن در تمامی سطوح انکار کرد، اما تکرار تجربه‌ها و سرگردانی در وادی سکون و رکود، چیزی جز هدر رفتن امکانات معنا نمی‌دهد.

سرزمین‌های نامکشوف فرا روی سینمای کوتاه فراوانند و هر روز نیروهای تازه‌ای به حلقه کاشفان می‌پیوندند. با این همه گاه حاصل گام نهادن در مسیرهای تازه، فقط گم شدن است. ساختار انعطاف‌پذیر و قاعده‌گریز سینمای کوتاه این پندار را در پی داشته است که با سینمایی سنت‌ستیز مواجهیم که در آن دستاوردهای پیشینیان را باید انکار کرد تا روز آمد به نظر رسید. توهمی که ما را به پیمودن مسیرهایی خواهد کشانید که دیگران با خاطره ناکامی‌های بسیار در حال بازگشتن از آنند.

بررسی روشنگرانه جوانب گوناگون سینمای کوتاه تا حدود زیادی می‌تواند مختصات مسیر و شیب و نشیب این جغرافیا را برای نوآمدها بازگو کند. عزیمت به سمت تبادل اندیشه‌ها و تجارب ضرورتی است که هر قدر برای آن بهای بیش‌تری قابل شویم، آسان‌تر به منطقی مکالمه و مقتضیات آن تن خواهیم سپرد و آن را به عنوان شاه‌کلیدی برای گشودن پنجره‌هایی رو به سوی چشم‌اندازهایی نوین به کار خواهیم گرفت.

به دلایل گوناگون کتاب حاضر صرفاً در صدد طرح مطالب نظری درباره نگارش فیلمنامه کوتاه نیست، بلکه می‌کوشد تا تجربه عملی‌تری چند از فیلمسازان سینمای کوتاه را برای علاقه‌مندان مطرح کند. بنابراین در جستجوی رمز و راز فوت کوزه‌گری است و

آموختن فن آن را به کلاس های آموزشی انجمن ها و سایر موسسات آموزشی وامی گذارد. گفتگو شوندگان همگی از چهره های آشنای سینمای کوتاه هستند که با وجود گرایش ها و روش های متفاوت به تجربه های گسترده ای در این زمینه دست زده اند. این تنوع یکی از ویژگی هایی است که می تواند نظر خوانندگان گرامی را جلب کند. به ویژه از آن روی که با انتخاب پرسش های نزدیک به هم کوشش شده است تا امکان این قیاس فراهم آید. به علاوه با پرهیز از انتخاب عنوان برای گفتگوها از توجه دادن ذهن به سوی جنبه ای ویژه اجتناب شده تا به این طریق مجموع نکات مطرح شده ملاک قرار گیرند. همچنین تلاش شده تا با حذف پرسش های میانی حتی الامکان هر پاسخ در برگیرنده موضوعی مستقل باشد.

در تنظیم مطالب کوشش شده است تا به مهارت های مفهومی اشاره شود، زیرا بی پرده باید گفت در اوضاع امروزی سینمای ما، فیلم کوتاه اقبال نشستن بر پرده نقره ای رانمی یابد و از جعبه جادو هم جز در مواردی اندک شمار، غیر از فیلم کوتاه هر چیز دیگری ممکن است بیرون بترآورد. به همین دلیل انتخاب این رویکرد و تأکید بر مهارت های مفهومی سبب می شود خوانندگان محترم برای درک مطالب نیاز به دیدن همه فیلم ها نداشته باشند.

بی شک به دلیل مجال محدود، جای بسیاری از چهره های نام آشنای سینمای کوتاه در کتاب خالی است. برای رفع چنین کاستی هایی باید به تداوم این مسیر از سوی سایرین امید داشت، زیرا تنها در چنین صورتی است که کوشش های آغازینی از این دست معنایی مضاعف می یابند و به بار می نشینند.

امید آن که دامن زدن به گسترش ابزار و روش هایی که تأمل و تحلیل افزون تر را به ارمغان می آورند، سبب شود شتابزدگی در همه مصادیق متصورش از سینمای کوتاه رخت بربندد و فیلم کوتاه آینه ای بی زنگار برای بازتاب دادن زلالی و ژرفنای فرهنگ و هنر دیرین این دیار باشد.

از آقای پژمان لشگری پور که ایده اولیه تدوین کتاب از سوی ایشان پیشنهاد شد، از انجمن سینمای جوانان ایران برای گام نهادن در این راه و از ناشر محترم برای همراهی صبورانه اش سپاسگزارم.